

МЕГАТРЕНД УНИВЕРЗИТЕТУ
ФАКУЛТЕТУ ЗА ПОСЛОВНЕ СТУДИЈЕ
БЕОГРАД

ЗАВРШНИ РАД НА СТУДИЈАМА ТРЕЋЕГ СТЕПЕНА ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА

(навести: ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА ИЛИ УМЕТНИЧКИ ПРОЈЕКАТ)

На основу одлуке Сената Универзитета од _____, пошто смо проучили урађену
ДОКТОРСКУ ДИСЕРТАЦИЈУ под називом:

(навести: ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА ИЛИ УМЕТНИЧКИ ПРОЈЕКАТ)

УТИЦАЈ ПРИВРЕДНОГ АМБИЈЕНТА НА ФИНАНСИЈСКЕ ПЕРФОРМАНСЕ БАНКАРСКОГ СЕКТОРА

кандидата: Ранке Митровић подносимо следећи:
(звање, име и презиме кандидата)

РЕФЕРАТ

1. Основни подаци о кандидату, докторској дисертацији/ уметничком пројекту

(Елементарни подаци о кандидату, наслову рада, обиму и библиографским подацима)

Ранка Митровић рођена 16. марта 1984. године у Окучанима, Хрватска, дипломирала је 2008. Године, као студент генерације са просечном оценом 9,73 на Факултету за пословне студије, Мегатренд универзитета у Београду, на смеру *Међународно пословање*. Исте године уписала је мастер студије заједничког програма Факултета за пословне студије, Факултета за међународну економију и Пантенион универзитета из Атине, где је положила све испите са просечном оценом 10,00 и одбранила мастер рад 2009. године, са просечном оценом 10,00. У школској 2009/2010. години уписала је заједнички програм докторских студија Факултета за пословне студије и Факултета за међународну економију Мегатренд универзитета у Београду, где је положила је све испите са просечном оценом 9,63.

У звање сарадника у настави је изабрана 2008. године на Факултету за пословне студије у Београду, да би на истом факултету била изабрана у звање асистента 2010. године из области Финансије. Асистент је професора на предметима: *Анализа пословања*, *Рачуноводство* и *Управљање пројектима* са принципима инвестиција. Током 2012. године је била истраживач на пројекту Национална стратегија прилива страног капитала у циљу реинтеграције Србије у светске економске токове, финансираног од стране Министарства за науку и технолошки развој.

Израду дисертације под називом "Утицај привредног амбијента на финансијске перформансе банкарског сектора" је завршила у јуну месецу 2014. године. Дисертација има 226 стране са 8 прилога, у оквиру којих се налазе биланси стања са показатељима пословања банака. У литератури су наведене 154 библиографске јединице, углавном стране литературе, као и извори са интернета.

2. Предмет и циљ докторске дисертације/уметничког пројекта

(Показати да је реч о оригиналној идеји, значајној за развој научне или уметничке области)

Предмет истраживања у докторској дисертацији на тему "Утицај привредног амбијента на финансијске перформансе банкарског сектора" јесте одређивање нивоа значаја и степена утицаја одређених макроекономских и микроекономских фактора, којима су банке изложене, и одређивања њиховог ефекта на финансијске перформансе банке, односно банкарског сектора. Анализа је спроведена на узорку од 28 банака које послују на територији Републике Србије у периоду од 2005. године до 2012. године. Финансијске перформансе евалуиране су преко показатеља ликвидности, ефикасности, профитабилности и адекватности капитала, уз посебан корективни сегмент тзв. кредите у доцњи и неизвршењу, као индикатора кумулирања ризика који може угрозити пословање банке у наредном периоду. На основу анализе изведена су основне релације и међузависности између макроекономских и микроекономских параметара, са једне стране, и успешности пословања банака, са друге стране.

За потребе ове анализе као кључне макроекономске детерминанте за пословање банака, (уже и условно схваћено) узети су стопа раста бруто домаћег производа, као и сет монетарних фактор у виду стопе инфлације, референтне каматне стопе и девизног курса, те промене у регулаторном окружењу (пре свега пуна имплементација правила Базелског споразума о адекватности капитала 2 и почетак имплементације правила Базелског споразума о адекватности капитала 3). Код микроекономских варијабли фокус је био примарно усмерен на висину билансних и ванбилансних позиција, дужину пословања, порекло капитала и тржишно учешће.

Основни циљ истраживања у дисертације је био да се помоћу економетријских и дескриптивних метода дође до валидних сазнања о карактеристикама пословања банка у Србији за период од 2005- 2012. Године, као и да се помоћу вишекритеријумског модела идентификују релевантни фактори (односно детерминанте) које битно утичу на финансијске перформансе банака у Србији.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

(Објаснити да ли су хипотезе научно потврђене или оборене)

Главне хипотезе (Х) рада је гласила: *Са погоршавањем привредног амбијента погоршавају се и финансијске перформансе банке.* Извршена теоријска истраживања, као и резултати до којих се дошло путем емпиријског истраживања у овом раду, на бази посебно развијеног аналитичког модела, говоре у прилог доказаности ове хипотезе. У макроекономском амбијенту који је анализиран на примеру Републике Србије, где процес институционалног и регулаторног уобличавања још није заокружен, банкарски сектор остварује све лошије послове резултате, суочен са све неповољнијим општим привредним перформансама (успоравање и пада БДП-а, растући јавни и спољни дуг, високи буџетски и платнобилансни дефицит...). Са друге стране, није утврђено да су параметри пословања који су анализирани на нивоу банке битније утицали на побољшање или погоршање њихових пословних перформанси (или бар не у статистичком смислу), док је са друге

стране, на бази вишекритеријумске регресионе анализе утврђено да макроекономске варијабле имају статистички већи значај на финансијске перформансе банака, у односу на макроекономске варијабле.

Прва помоћна хипотеза Х1 је гласила: *Са повећањем степена либерализације банкарског пословања, побољшавају се и финансијске перформансе банака.* Процес дерегулације који представља постепену либерализацију финансијских токова, врши одређене импликације на функционисање финансијског система и институција. У вези са тим, анализиран је утицаја квантитативних показатеља либерализације финансијског тржишта на финансијске перформансе банака применом вишекритеријумске регресионе анализе. Добијени подаци говоре да банке са већим индексом финансијске отворености, већим индикатором степена реферманости банкарског сектора и либерализације каматних стопа, остварују боље пословне перформансе у односу на банкарске системе који имају значајно ниже вредности поменутих индикатора. С тим у вези, дошло се до закључка да су банкарски системи са већим степеном либерализације и отворености и вишим нивоом финансијске интермедијације, у могућности да побољшају своју трошковну ефикасност и пруже јефтиније услуге клијентима. На тај начин је ова помоћна хипотеза доказана.

Друга помоћна хипотеза Х2 је гласила: *Уколико банке имају веће тржишно учешће утолико су профитабилније.* У сврху доказивања друге хипотезе тестиран је утицај величине банке на профитабилност банкарског сектора. Истраживања која су спроведена на узорку од 28 банака које су пословале на територији Републике Србије у периоду 2005-2012.г., Добијени резултати показују да величина банке утиче на профитабилност, при чему веће банке мерене билансом сумом имају повољније показатеље у односу на мање банке, пре свега из разлога поседовања већег капитала који може амортизовати потенцијалне губитке, али и опслуживања већег тржишта и пружања услуга већем броју клијената, као и поседовања софистицираних информационих система. Таиме је и ова хипотеза доказана.

Трећа помоћна хипотеза Х3 је гласила: *Ако се банка у свом пословању суочава са већим ризицима који прате веће могућности за додатну зараду, али и губитак, то су и веће потребе да банка успостави одговарајући баланс ризика и приноса, путем одговарајућих техника, поступака и модела управљања ризицима је доказана.* У савременом пословном окружењу банке се суочавају са све више различитих ризика, што примену одговарајућих софистицираних техника управљања ризицима, како би се оптимизовао однос ризика и приноса. Спроведена истраживања, пре свега са аспекта израчунавање приноса у односу на висину ризика, као што су принос на капитал коригован за ризик (Risk Adjusted Return On Capital - RAROC) и додата вредност акционарског капитала (Shareholder Value Added - SVA), су потврдила доказаност ове помоћне хипотезе

Са доказаношћу наведене три помоћне хипотезе, у одређеним сегментима, додатно је и потврђена валидност главне хипотезе .

4. Кратак опис садржаја

У функцији доказивања основне и појединачних хипотеза, дисертација је конципирана из неколико делова. Поред увода, закључка, списка табела, слика и графикона, као и осталих прилога, рад се састоји из шест поглавља.

Први део се односи на дефинисање места и улоге банке у савременом економском окружењу. Полази се од дефинисања банака и банкарског система, као и историјског настанка и развоја банака у свету. Даље, даје се приказ развоја банкарства у Србији као и компаративна анализа са банкарским системом у замљама у региону. Затим, приказани су основни појмови и трендови који су довели до брзог развоја банкарства како у свету тако и у Србији, са посебним освртом на раст ризика са којима са банка суочава и могућностима које се налазе пред банкама у функцији очувања и побољшања финансијских и пословних перформанси.

Други део објашњава кључне макроекономске агрегате који ограничавају или доприносе побољшању перформанси банака и банкарског система уопште. Када је реч о макроекономским факторима посебно је разматран утицај промене и кретања: бруто друштвеног производа, девизног курса, референтне каматне стопе Народне банке Србије и инфлације на пословање банака.

У оквиру трећег дела идентификовани су и описани кључни трендови у банкарству. У овом делу се разматра и пруденцијална контрола банака, као и примена минималних захтева код пословања банака дефинисаних од стране Базелског комитета за банкарски надзор. Овде је и размотрен утицај финансијске либерализације на перформансе банака.

Четврти део посвећен је одређивању кључних ризика којима су банке изложене, пре свега, кредитног и валутни, као и ризик ликвидности. У оквиру овог поглавља, квантитативно се одређују ризици применом VaR (Value at Risk) методе и утврђује колико је значајно да банка правилно управља портфолиом ризика и самим тим дефинише оптималан ниво ризика и приноса, како не би угрозила стабилност пословања.

Пето поглавље се односи на приказ основних принципа банкарског пословања, као и на приказ показатеља финансијског стања банке. У оквиру овог поглавља акценат је дат на принципима: ликвидности, солвентности, профитабилности и ефикасности.

У шестом делу презентирани су добијени резултати применом вишефакторске регресионе анализе. Резултати истраживања су подељени у три целине: утицај микроекономских варијабли на пословање банака, утицај макроекономских варијабли земаља порекла и утицај макроекономског амбијента Србије на финансијске перформансе банкарског сектора.

На крају рада следе закључна разматрања, списак коришћене литературе и у прилогу упитници који су коришћени током сва три дела истраживања.

5. Остварени резултати и научни допринос

(Конкретно навести допринос научној, стручној или уметничкој области)

Конкретно научноистраживачки допринос ове докторске дисертације се огледа се у томе да је: (1) извршена идентификацији и квантификација утицаја одабраних макроекономских и микроекономских варијабли, са једне стране, и ефикасног пословања банака, са друге стране; (2) извршена анализа стања у банкарском сектору Србије (у периоду од 2005-2012. године); (3) идентификоване су неке од могућих алтернатива за побољшање и одржавање стабилности банака у дужем временском периоду и (4) анализирана је улога регулаторних тела у сврху побољшања пословања банака, уз предлог одређених измена и допуна постојеће регулативе.

6. Закључак

(Навести да је докторска дисертација/уметнички пројекат урађена у свему према одобреној пријави, да је оригинално и самостално научно или уметничко дело и да су се стекли услови за његову јавну одбрану)

Комисија коју је именovalo Научно –наставно веће констатује да је докторска дисертација под насловом "Утицај привредног амбијента на финансијске перформансе банкарског сектора", урађена према одобреној пријави и да иста представља самосталан и оригиналан научноистраживачки рад кандидата, те да су се стекли услови за њену јавну одбрану. У складу са тим, Комисија предлаже Научно-наставном већу Факултета за пословне студије Мегатренд универзитета да одобри јавну одбрану докторске дисертације под насловом "Утицај привредног амбијента на финансијске перформансе банкарског сектора" кандидата Ранке Митровић.

Место и датум:
Београд, 11.07.2014.

Чланови Комисије за оцену подобности
кандидата и теме докторске
дисертације/уметничког пројекта

проф. др Предраг Капор,
Факултет за пословне студије, Београд

проф. др Биљана Стојановић,
Факултет за међународну економију, Београд

проф. др Слободан Котлица,
Факултет за пословне студије, Београд